

L-Eżamijiet Annwali tal-Iskejjel Sekondarji 2019

IL-HDAX-IL SENA IL-ĠEOGRAFIJA (Ġenerali) Il-Hin: Siegħa u tliet kwarti

L-Isem: _____

Il-Klassi: _____

Taqsima A

Wieġeb il-mistoqsijiet kollha f'din it-taqsima.

1. Disinn 1 juri l-ilqugħ ta' Stevenson. Wieġeb il-mistoqsijiet billi tagħmel ✓ hdejn it-tweġiba t-tajba.

Disinn 1

- (a) Fl-ilqugħ ta' Stevenson insibu:

termometri u igrometru.	
il-pinnur.	
il-pluvjometru.	

- (b) L-ilqugħ ta' Stevenson huwa abjad:

biex jassorbi kemm jista' sħana tax-xemx.	
biex isebbaħ l-ambjent.	
biex jirrifletti s-sħana tax-xemx.	

- (c) L-ilqugħ ta' Stevenson jitpoġġa metru 'l fuq mill-art:

biex it-temperatura tal-art ma taffettwax it-temperatura tal-arja.	
meta jkun il-maltemp.	
meta jinżamm ġewwa.	

(d) Il-ġnub tal-ilquġ ta' Stevenson huma persjani:

biex tgħaddi x-xita fil-pluvjometru.	
biex ma jgħaddix riġ.	
biex ikun hemm ċirkolazzjoni tajba tal-arja.	

(e) L-ilquġ ta' Stevenson għandu jitpoġġa:

viċin siġar u bini.	
'il bogħod minn siġar u bini.	
ġewwa skola.	

(5)

2. F'kolonna B ikteb liema proċess qed jiġi spjegat f'kolonna A. Aġġzel minn:

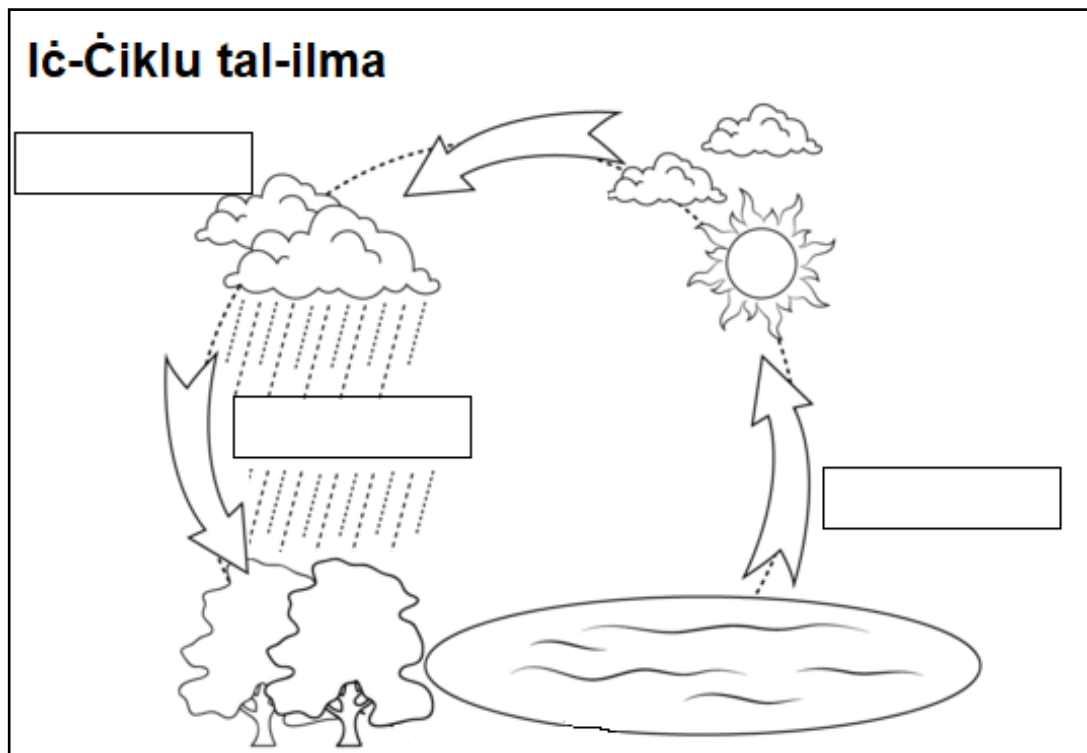
Evaporazzjoni   Preċipitazzjoni   Kondensazzjoni

Kolonna A	Kolonna B
L-ilma gass isir qtar irqiq ħafna li jissejjaħ ukoll qtar fwar.	
L-ilma tal-baħar u xmajjar isir ilma gass.	
Xita, borra u silġ li jinżel mis-sħab.	

(3)

3. Imla disinn 2 b'dawn il-kelmiet:

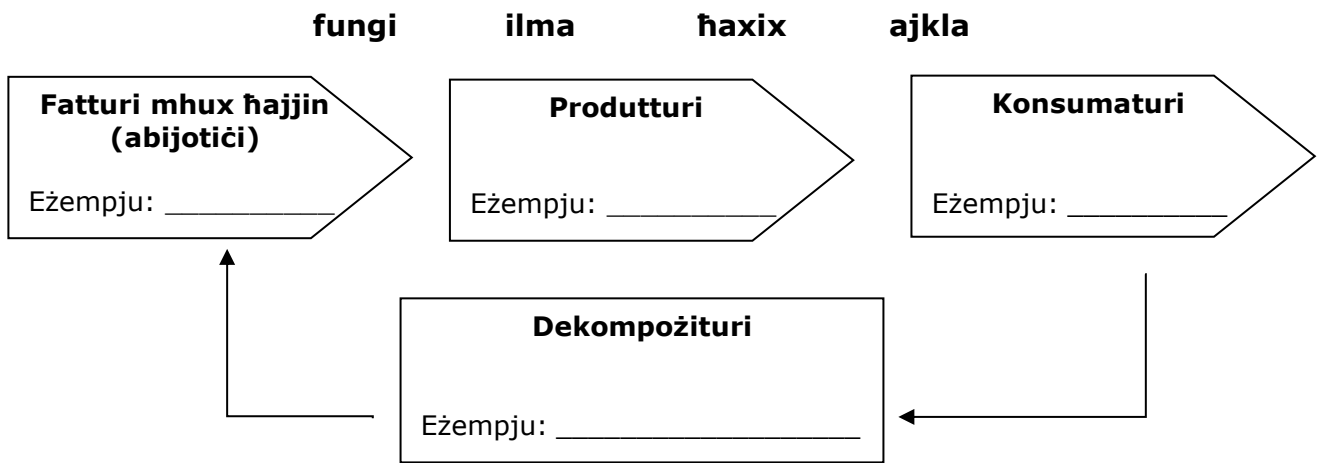
Evaporazzjoni   Kondensazzjoni   Preċipitazzjoni

Disinn 2

(3)

4. Disinn 3 juri kif taħdem ekosistema. Kompli disinn 3 billi tikteb eżempju f’kull tabella. Agħzel minn:

(4)

Taqsim B

Wieġeb il-mistoqsijiet kollha f’din it-taqsim.

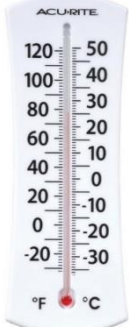
5. Ikteb jekk dawn is-sentenzi hux qed jiddeskrivu **temp** jew **klima**. Ara l-eżempju:

<i>Eżempju: Fid-deżert rari tagħmel xita.</i>	<i>Klima</i>
Il-bieraħ filgħodu kienet ix-xita imma waranofsinhar ħarget ix-xemx.	
F’dেzert shun tagħmel inqas minn 250mm xita f’sena.	

(2)

6. Agħzel **tliet** strumenti tat-temp f’disinn 4 u taħt kull strument li għazilt ikteb:

- (a) l-isem tal-istrument tat-temp, u
- (b) liema element tat-temp ikejjet jew juri.

			
T _____	A _____	P _____	P _____
Xi jkejjet?	Xi jkejjet?	Xi jkejjet?	X’juri?

Disinn 4

(6)

7. (a) Aghzel strument tat-temp **wiehed** minn dawk li għazilt f'mistoqsija 6 u ikteb liema hu l-aħjar post fejn tpoġġieh f'disinn 5. Aghzel mill-postijiet immarkati bl-ittri A, B, C u D.

Jien għazilt l-istrument tat-temp _____ u npoġġih f'post _____. (1)

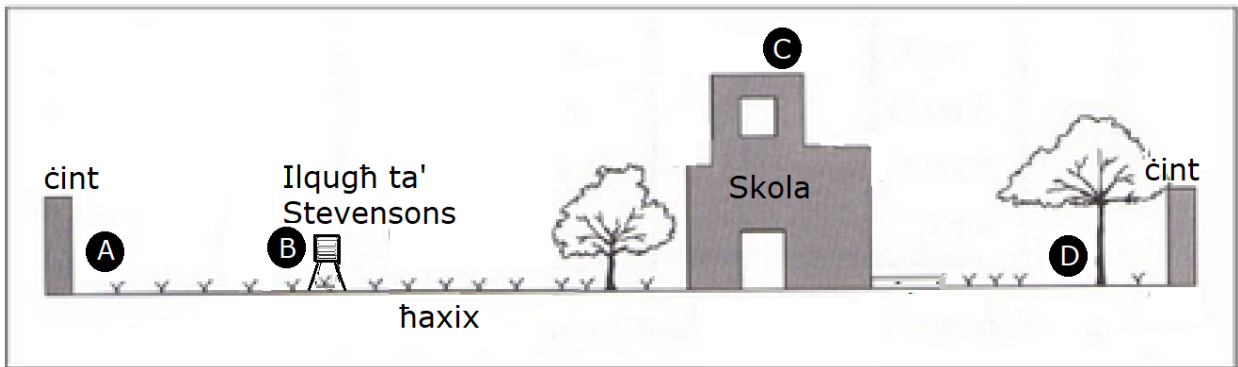
(b) Ikteb raġuni għaliex għazilt dan il-post.

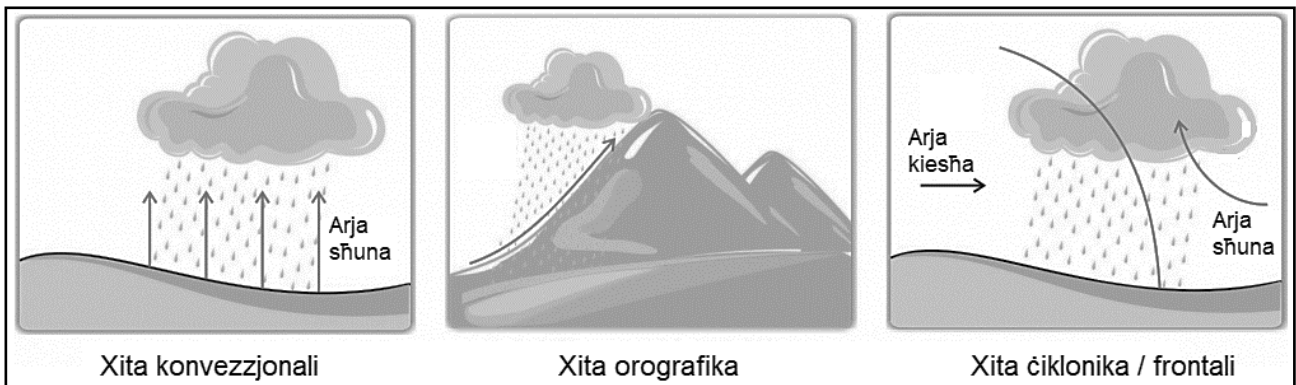
---

(2)

Disinn 5

8. Madwar id-dinja nsibu tliet tipi ta' xita, kif jidher f'disinn 6. Aghzel **wiehed** minn dawn it-tipi ta' xita u spjega kif jifforma. Importanti li tispjega għaliex qed tagħmel ix-xita.

Disinn 6

Tip ta' xita: _____

Kif jifforma: _____

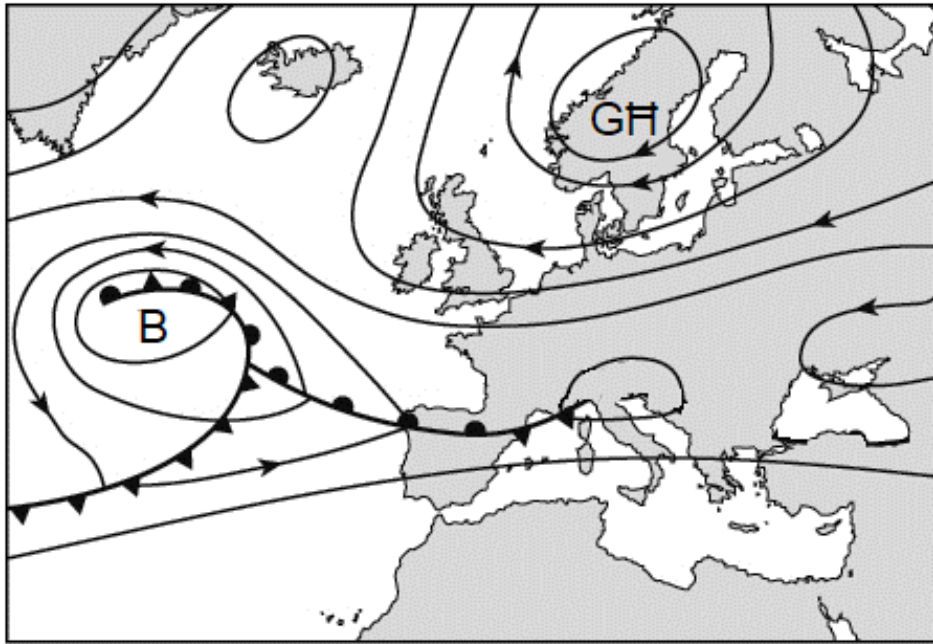

---

(5)

9. (a) F'disinn 7 tidher mappa tat-temp fuq l-Ewropa fis-6 ta' Novembru 2018. Agħti t-tifsira tal-ittri **B** u **GH** li jidhru f'disinn 7.

Disinn 7

L-ittra B tfisser _____

L-ittra GH tfisser _____ (2)

- (b) Fil-qosor iddeskrivi t-temp li hemm fil-postijiet immarkati bl-ittra B u GH. (Tużax il-frażijiet *temp sabiħ* jew *ikrah*).

_____
 _____
 _____ (3)

10. Aqra l-artiklu li jidher hawn taht u wara wiegeb il-mistoqsijiet.

LOKALI

Fil-Park tal-Inwadar: se jitnehhew il-pjanti mhux indigeni

Imtella' Gunju 6, 2018 - Aggornata 7 Ta' Gunju, 2018 5:08pm

Fil-Park Nazzjonali tal-Inwadar f'Wied il-Għajn għaddejja hidma biex pjanti li mhux indigeni jitnehhew. Dan se jsir bħala parti minn proġett li għandu l-għan li jirrijabilita dan il-park. Ic-chairman tal-bord li jieħu ħsieb il-park, is-Sur Borg, qal li l-ewwel pass hu li jitwaqqaf ir-rimi ta' skart illegali fil-park. Saret ukoll applikazzjoni għal fondi Ewropej biex jiġu restawrati l-ħitan tas-sejjeħ fil-Park. Bħalissa bdew jitnehhew mill-park **pjanti aljeni**. Dr Buhagiar, espert botaniku qal li l-pjanti aljeni "qed jinfirxu b'mod li ma tantx tista' tikkontrollahom u qed jieħdu spazju li suppost jittieħed minn **pjanti indigeni**." B'hekk in-numru ta' **pjanti mhedda** f'pajjiżna jista' jkompli jikber. Dr Buhagiar tenna li minflok pjanti aljeni, se jithawwlu pjanti indigeni, fosthom dawk li qegħdin f'riskju li jiġu **estinti**.

(a) Agħti t-tifsira ta' dawn il-frazzjijiet:

(i) Pjanti indigeni: _____

(ii) Pjanti aljeni: _____

(iii) Pjanti mhedda: _____

(iv) Pjanti estinti: _____ (4)

(b) Agħti eżempju ta' pjanta indigena u pjanta aljena fil-gżejjer Maltin.

Eżempju ta' pjanta indigena : _____

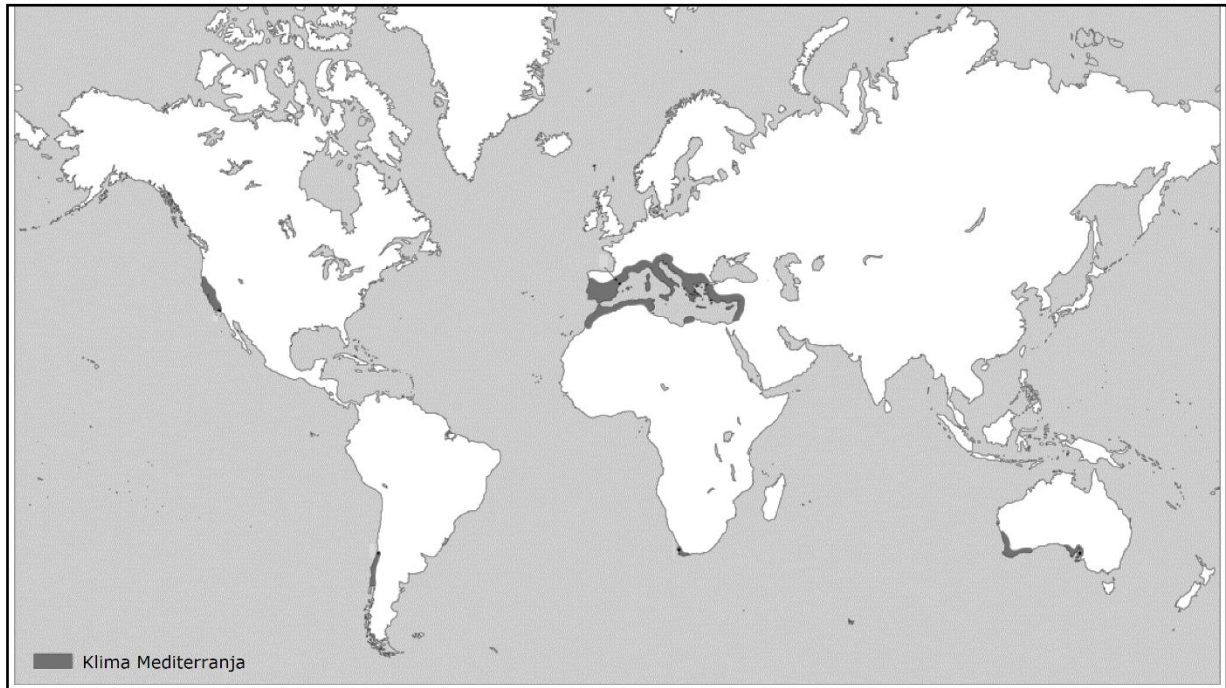
Eżempju ta' pjanta aljena: _____ (2)

(c) Fil-qosor spjega kif il-pjanti aljeni jistgħu jagħmlu ħsara lill-ambjent naturali tal-gżejjer Maltin.

_____
_____
_____
_____

(4)

11. (a) Disinn 8 juri l-postijiet li għandhom klima Mediterranja immarkati fuq mappa tad-dinja. Fuq il-mappa ikteb l-isem ta' **tlieta** minn dawn il-postijiet.

Disinn 8

(3)

(b) Fil-qosor iddeskrivi l-klima Mediterranja billi tirreferi għat-tibdil fit-temperatura u x-xita matul is-sena.

---

(5)

(c) Semmi **tliet** karatteristiċi li pjanti u siġar indigeni Mediterranji għandhom biex jgħixu fi klima Mediterranja.

---

(6)

Taqsimha C

Wieġeb il-mistoqsijiet kollha f'din is-sezzjoni. It-tweġibiet iridu jkunu dettaljati.

12. Fil-gżejjer Maltin insibu numru ta' riservi naturali.

(a) X'inhi riserva naturali?

---

(2)

(b) Semmi riserva naturali **wahda** fil-gżejjer Maltin u ddeskrivi t-tip ta' ambjent naturali li nsibu f'din ir-riserva.

---

(6)

(c) Semmi **zewġ** speċi ta' animali, għasafar jew pjanti li nsibu f'din ir-riserva naturali.

---

(2)

(d) Spjega **tliet** modi li jwasslu biex tintilef il-biodiversità f'din ir-riserva naturali.

---

(6)

(e) Spjega fil-qosor ix-xogħol li entitajiet u għaqdiet jagħmlu biex jieħdu ħsieb ir-riservi naturali u l-ambjent inġenerali.

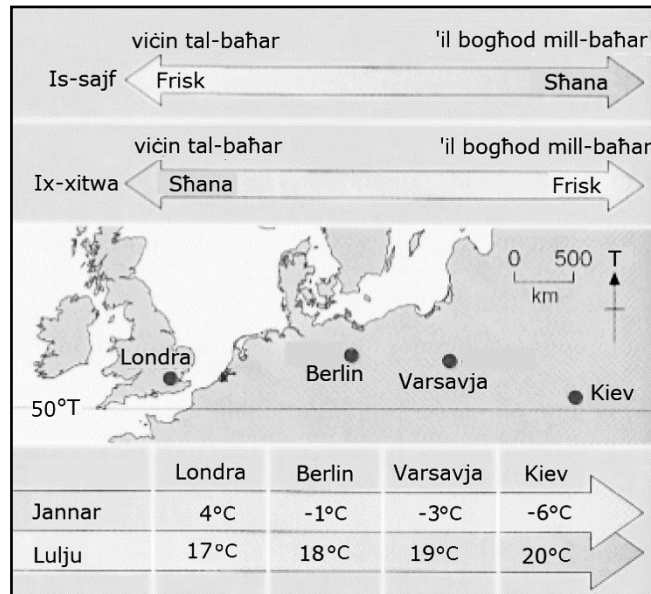

---

(4)

13. Disinn 9 juri t-temperaturi f'erbat ibliet differenti – Londra, Berlin, Varsavja u Kiev. Dawn l-ibliet jinsabu, bejn wieħed u ieħor, fuq l-istess latitudni (50°T) iżda għandhom temperaturi differenti minn xulxin kemm fis-sajf kif ukoll fix-xitwa.

Disinn 9

(a) Liema hija l-iktar belt šhuna fis-sajf u għaliex hija iktar šhuna mill-ibliet l-oħra?

---

(5)

(b) Spjega għaliex Londra hija l-iktar belt šhuna fix-xitwa.

---

(6)

(c) It-temperatura medja ta' Malta (36°T) f'Lulju hija 27°C . Ghaliex it-temperaturi medji ta' Londra, Berlin, Varsavja u Kiev huma aktar baxxi minn ta' Malta f'Lulju?

---

(6)

(d) Agħti raġuni **wahda** għaliex fuq l-irdumijiet ta' Ħad-Dingli jiġu rrekordjati l-iktar temperaturi baxxi f'Malta.

---

(3)